

onmogelijk, dat bij tenminste een deel van die gevallen deze *Bacterium tumefaciens* in het spel is.

Inderdaad is bij een Duitsch soldaat van het front in Polen, die wegens cholera-achtige verschijnselen naar Berlijn gezonden was, deze bacterie in groot aantal in den darm gevonden als verwekker van de diarrheeververschijnselen. Ook bij de genoemde gevallen van nekkrimp was steeds tegelijkertijd of voorafgaande een darmontsteking met dysenterieververschijnselen opgetreden. Waarschijnlijk is ook in die gevallen eerst de darm aangetast geworden en vandaar uit, door 't bloed, de infectie op de hersen- en ruggemergvliezen overgebracht.

Terwijl deze *Bact. tumefaciens* bij planten van allerlei families kankergezwellen doet ontstaan, is van het optreden van gezwellen bij de mensch, noch bij de ingeënte proefdieren iets gebleken: de konijntjes sterven na een paar dagen en dan vindt men de bacterie o. a. in de lever weer. Zelfs de gedooide bacteriën zijn nog zoo giftig dat een konijn dat er mee ingeënt wordt spoedig sterft. En in de gevallen waar deze bacterie bij menschen is aangetroffen, waren ook geen kankergezwellen opgetreden maar darmzweren of darmontsteking met dysenterieververschijnselen en verder doodelijke gevallen van nekkrimp (*Meningitis cerebrospinalis*).

De plantengezwellen hebben eenige gelijkenis met menschelijke kanker. Vandaar de veronderstelling dat deze bacterie van de plantenkanker wellicht ook wel iets uitstaande zou kunnen hebben met sommige vormen van kanker bij menschen; daaromtrent is echter nog niets zekers gebleken.

J. HEIMANS.

VOGELCULTUUR IN 'T KLEIN.

ALS echt liefhebber heb ik genoten van de artikelen in D. L. N. over »Cultuur van in 't wild levende vogels« door den heer Wolda. De brochure »Vogelcultuur« door denzelfden schrijver kwam me ook in handen. Bedoelde artikelen prikkelden in mij den lust tot navolging, al was 't dan ook van verre.

Zoodra de tijd 't mij toeliet, begon ik mijn gemaakte voornemens ten uitvoer te brengen: Begin Maart timmerde ik drie meezenkastjes in elkaar naar de opgave uit »Vogelcultuur«. Deze hing ik op aan den rand van 't dennebosch, dat in de onmiddellijke nabijheid mijner woning gelegen is. Drie weken later heb ik er wat dieper in 't bosch, nog drie bijgehangen, weer van eigen fabrikaat. De nestkastjes der firma Imming & Van Tongeren zijn wel mooier afgewerkt en misschien practischer, maar de mijne zijn heel wat goedkooper — ook 'n voorname factor in dezen duren mobilisatie-tijd — en ze voldoen me best. Vier van de zes zijn bewoond geweest; slechts één er van heeft twee maal een familie geherbergd. Dit is me wel wat tegengevallen; ik mag echter niet ontevreden zijn, want 29 jonge meesjes zijn er in groot gebracht, ofschoon ik de kastjes pas in Maart had opgehangen. De bewoners waren zonder uitzondering koolmeezen; toch hielden zich in 't zelfde bosch verscheidene kuif- en dennemeezen op. 'k Denk, dat de eerste 't recht van den sterkste hebben laten gelden.

't Volgend jaar hoop ik meer woningen te kunnen verhuuren.

De streek, waar mijn woning staat, is erg arm aan water. 'k Geloof niet, dat er een kwartier in 't rond één geschikte gelegenheid te vinden is, waar de vogels kunnen drinken en baden. Op een open plek in 't bosch, dat aan mijn huis grenst, heb ik in 't voorjaar een drinkbakje gemaakt, weliswaar heel primitief, maar 'k beleef er plezier van en 't beantwoordt aan zijn doel. Van 'n oude bakkersplaat heb ik één opstaande lengte-rand neergebogen. 'k Heb de plaat zóó in den grond gezet, dat de bodem langzaam helt, zoodat de vogels gemakkelijk

een bad kunnen nemen. 't Bakje is slechts 85cM. lang, 50cM. breed en de grootste diepte bedraagt 5cM.

De eerste week bespeurde ik geen badgasten. In den loop der tweede week ging ik eens op \pm 15 M. van de drinkgelegenheid zitten, eenigszins verscholen. 'k Zat er nog geen drie minuten, of een gekraagde roodstaart was al druk aan 't plassen. Binnen een kwartier kwamen er wel vier andere vogeltjes. Dat viel mee! 'k Had dus mijn doel bereikt. Den volgenden dag bouwde ik 2 M. van 't bakje een hut van takkenbossen. Van dezen schuilhoek uit ben ik in de gelegenheid onze mooie vogels op mijn gemak gade te slaan. 't Is een lust voor 't oog hun kleurenpracht en slanken vorm te beschouwen. Soms, als de zon schijnt en de lieve zangertjes hun glanzend kleedje met fonkelende droppels beparelen, kan ik niet uitgekeken komen, 't Spijt me dan, dat er betrekkelijk zoo weinig menschen zijn, die van dit »natuurschoon« profiteeren.

Om de twee dagen, als 't heet weer is elken dag; draag ik 's avonds een emmer water naar 't bosch. Dit is een kleine moeite en 's anderendaags word ik er ruimschoots toe beloond. Uit den ganschen omtrek komen de vogels er op bezoek: fitis, merel, lijster, zwarte en gekraagde roodstaart, hofzanger, gaai, roodborst, kwikstaart, ekster, e.a. Tot mijn verwondering heb ik er den winterkoning nog nooit aangetroffen, ofschoon er minstens drie paren in de nabijheid huizen. Houdt ons Klein Jantje niet van een bad?

Tal van interessante tafereeltjes heb ik er reeds gezien. Eens o.a. heb ik vlak vóór me 't duel tusschen een gaai en een ekster bijgewoond. De laatste bleef de baas en de eerste moest afdruipe. De gaai ging in een naburigen boom als een echte straatjongen zitten mokken en schelden, doch ze mocht wachten, tot de ekster klaar was en eerst daarna kwam ze met haar brutale gezicht zich ook wat opfrissen.

Iedereen, die er gelegenheid voor heeft, zou ik aanraden, een drinkbakje voor vogels te maken, al is het nog zoo primitief. Ik kan hem verzekeren, dat hij er genot van zal hebben.

F. B.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

NATUURBESCHERMING.

No. 27.

Het is zoo duidelijk mogelijk: de natuurlijke factoren in den strijd om 't bestaan van de soorten onderling vernietigen zóveel individuen dat de soort precies kan blijven bestaan, maar ook niets meer. Komt de mensch nu nog met tegen natuurlijke vernielingsmiddelen dan is de soort tot ondergang gedoemd. Die zoogenaamde overvloed van individuen bij de menschelijke spreektaal, is in werkelijkheid niets anders dan het noodzakelijk getal om de soort haar voortbestaan te verzekeren. Overvloed = toegift bestaat niet in de natuur.

ERNEST THOMPSON SETON.

Life Hist of Northern Animals I.

De wetenschappelijke natuurbescherming is nog een zeer jonge macht, die echter een groote toekomst heeft. Mij tenminste lijkt die arbeid zóó gewichtig dat ik voor de natuurbescherming een eigen rijksinstituut en eigen leerstoel wensch, zegt zoo geheel in mijn geest Dr. Konrad Guenther in zijn „Physiognomik der Tropenlandschaft.“ Het blijkt tevens ook, laat hij er op volgen, dat inderdaad deelen der natuur of aparte dieren en planten zeer goed zich in stand laten houden op een volkomen gecultiveerden bodem.

Och, natuurlijk! wie begrijpt dit toch ook van zelf niet; het zit alléén maar in de meerdere of mindere beschaving van den mensch die cultiveert. En helaas zijn de actieve „cultiveerende“ menschen meestal juist niet de meest moreele, de ethisch-hoogst ontwikkelden. Daarin zit het hem! Zij, die als invloeden in de natuur gelden, weten van die natuur niets af, en voelen